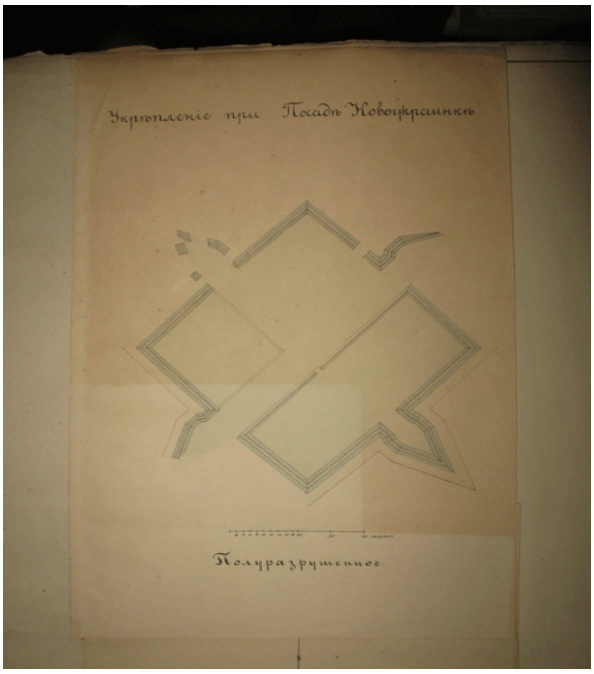

Запитання, винесене в заголовок цієї дискусійної статті, може здатись не тільки риторичним, а й недоречним. Вже четверте покоління, вивчаючи наш рідний край, цікавлячись історією заселення наших земель, від учителів, з довідників різної товщини і часу видання твердо знає, що «*…в 1754 році на правому березі р. Помічної , неподалік від впадіння р. Грузької в Чорний Ташлик була споруджена фортеця названа Павлівськ (пізніше Новопавлівськ, Новоукраїнка)* ». Цитата взята з монографії В. І. Тимофієнко «Міста Північного Причорномор'я в другій половині XVIII ст.». Монографія видана Інститутом історії Академії наук Української РСР російською мовою (Київ, Наукова думка, 1984 р.)

Автор посилається на «Історію міст і сіл УРСР. Кіровоградська область», а в даному дослідженні посилання на Центральний державний військово-історичний архів СРСР (нині Росії). Крім дати в монографії детально описується форма і розміри укріплення Павлівськ та поселення, що стало рости під його захистом. Все це друкувалось в нашій газеті одним із авторів даної статті прийняте без сумніву як незаперечна істина.

Але в травні – на початку червня 2004 року старший науковий співробітник Кіровоградського обласного краєзнавчого музею К. В. Шляховий, проводячи пошук в архівах, натрапив на копію документа, який поставив під сумнів дату заснування нашого міста.

Це – рапорт начальника Єлисаветградської провінції ге

Отже, граф генерал-аншеф П. І. Панін, командуючий другою російською армією з 1

В результаті виявилось, що в усіх роботах серйозних дослідників з історії заселення нашого краю, які на даний час нами вивчені, в статистичних таблицях, картах та описовій частині укріплення і поселення Павлівськ згадується лише з 1770 року як ротне поселення (1-а рота) і штаб-квартира Молдавського гусарського полку (сформований у 1769 році). Це при тім, що в описах меж між землями Буго-Гардської паланки Нової Січі та задніпрськими землями Гетьманщини перелічуються окремі хутори, зимівники, пасіки, а в нашій місцевості називаються тільки річки Грузька, Помічна, Чорний Ташлик, ліс Беш Бойраки і т. ін. А на картах пізнішого періоду (1787 рік) вже позначено не тільки Павлівськ, Чорноташлицьке, а й села Мишарошовка (с. Новоєгорівка), Татарове (с. Комишувате), Бешбайраки (с. Кропивницьке) тощо. Не могли ж укладачі карт описів та статистичних звітів до 1770 року вказувати слободи, хутори й пасіки і при цьому прогледіти 2 укріплення з поселеннями: Павлівськ (150 хат) і Чорноташлицьке (120 хат)!

В «Історії міст і сіл УРСР. Кіровоградська область» сказано, і потім повторюється в інших джерелах, що Павлівськ (з 1762 року Новопавлівськ) був зруйнований під час останнього татарського набігу на початку січня 1769 року. Але аналіз «Записок барона Тотта...» – французького резидента при дворі хана Керим-Гірея, який супроводжував хана під час набігу, не дає підстав вважати, що в наших краях на ту пору існувало будь-яке значне поселення. Барон Тотт називає ці місця «Запорозькими пустинями», згадуючи про них як про сліди перебування людей «несколько покинутых жилищ и копны сена около них», і це уже на правому березі Інгулу, тобто на південному рубежі Нової Сербії.

Пошуки в обласному архіві навели нас на «Результаты подворной переписи Елисаветградского уезда 1883-1885 годов». Видання Єлисаветградської земської управи, Херсон, 1886 рік. У цьому статистичному збірнику, скомпонованому у формі таблиць, за назвами населеного пункту іде історична довідка, складена на підставі церковних архівів, друкованих досліджень та спогадів старожилів. Церковні архіви часом виникнення поселення рахують, почасти, час початку будівництва першої церкви. Про наше місто говориться: «*Павловск* [Новоукраинка]. *Время возникновения – 1771 год. До 1858 года было военное поселение…*

» В Енциклопедичному словнику Брокгауза і Ефрона, виданому в 1897 році, відзначається, що наше місто виникло «

…при Екатерине II

», а це – не раніше 1762 року.

[illegible]

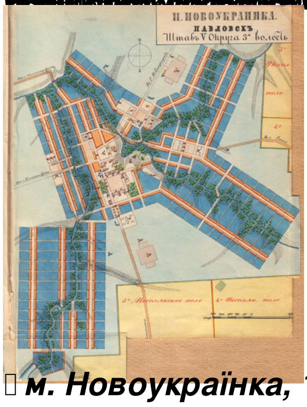

м. Новоукраїнка, 1835 р.